

Biblioteca Centrală Regională Iași - ora Deva

Biblioteca Centrală Regională Iași - ora Deva

Preletari din toată țara, uniți-vă!

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMÎNAL AU UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA • Redactor: prof. EUGEN BARBU • ANUL IX — Nr. 25 (216) Sâmbătă 18 Iunie 1966 — 8 PAGINI, 1 LEU

ascensiuni neîntrerupte

Au devenit o tradiție, în anii noștri, întâlnirile pline de în-sufletire și învățăminte între conducătorii partidului, ai statului nostru, și marile colec-tivități ale înfunturilor, milioane de locuitori ai regiunilor, care își consacra acum toată capa-citatea de muncă, întreg talen-tul, traduceri în viață a mă-rețelor hotărâri și directive ale celui de-al IX-lea Congres al P.C.R.

Nu mai un an a trecut de la acest istoric congres, care a făcut bilanțul izbînzii depline a socialismului între Maramureș și Dunăre, și iată că Pa-tria își trăiește cu elan spirit ascensiunea sa neîntreruptă în istorie, pentru a atinge tot mai înalte culmi ale industrializării, ale civilizației materiale, ale culturii și bunăstării tutu-ror celor ce muncesc.

Recentele vizite ale con-ducătorilor de partid și de stat, în frunte cu secretarul ge-neral al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în două frumoase, bogate, profund di-namizate astăzi regiuni, care sînt Argeșul și Oltenia, au constituit — pentru noi, cei care le-am urmărit desfășura-rea, adevărate itinerarii în fră-mintata istorie din todeauna, în glorioasă istorie de astăzi a acestor pămînturi. Deopotrivă, Argeșul și Oltenia, care au dat atîtea personalități remarcabile ale veacurilor românești, care au fost martore alături de atîtea evenimente de seamă, generează perpetuu, mai mult ca oricînd, sub ochii noștri, un puternic flux creator, întregîndu-se marelui ocean de izbînză pe care îl intruchipează patria contemporană.

Erau încă proaspete în su-fletul nostru memorabilele zile cînd iubiiți conducători ai po-porului și ai partidului au vi-zitat plaurile legendare ale Sucevei, ale Putnei, locurile de naștere ale lui Eminescu și Alexandru, marile complexe științifice și industriale de la Iași, Birlad ori Lesul Ursului. Și iată, acum, din nou, exprî-mînd parca încă o dată unitatea spirituală de neclein-tă a țării, toată suflarea românească s-a aflat ală-luui de înalții oaspeți ai Ar-geșului, ai Olteniei și ai Du-nării, participînd cu entu-ziasm la clipele emoționante în care constructorii, intelec-tualii sau cooperatorii, tineri și vîrstnici, ai celor două regiuni, au arătat cu mîndrie tovarășilor din conducere, patriei în-tregi, cum sînt traduse în via-ță mărețele obiective ale pre-zentului și viitorului, primind în schimb cuvinte de aprecie-re și îmbărbătare, prețioase sfaturi pentru ca munca lor să fie și mai rodnică.

Primirea sărbătorească, ce li s-a făcut pretutindeni înal-ților oaspeți, exprimă profund dragostea, încrederea nețărmu-rită a oamenilor în aleșii lor, în cei care — fiind chemați să îndeplinească funcții de mare răspundere — găsesc întotdeauna prilejul de a se sfă-tui cu masele, de a se interesa asupra condițiilor de muncă și de trai, de a le arăta în cuvî-nțe simple, pe înțeles, concret, care sînt țelurile de azi, țelu-rile de mîine către care îi cheamă partidul comunist.

Poate cea mai impresio-nantă coordonată a vizitelor în regiunile Argeș și Oltenia a fost tocmai această organică împletire a timpurilor româ-nești, interferența continuă a locurilor și monumentelor care amintesc pagini din istoria zbucumată și luminoasă a României, cu imagini, fapte și marile edificii ale socialismu-lui.

Intr-o deplină armonie, sim-

bolic parcă, traseele acestui iu-nie însufletit au cuprins, laolaltă, muzee ca acela al Goleș-tilor sau cel de la Turnu Se-veștin, imense combinate mo-derne — Slatina, Șalmita — vestite citorii ale vechilor domnitori români, întemeietori de țară și apărători de neam, opere prezente sau viitoare ale noilor Mestri Manole: hidro-centralele de pe Argeș, de pe Dunăre, de pe Motru.

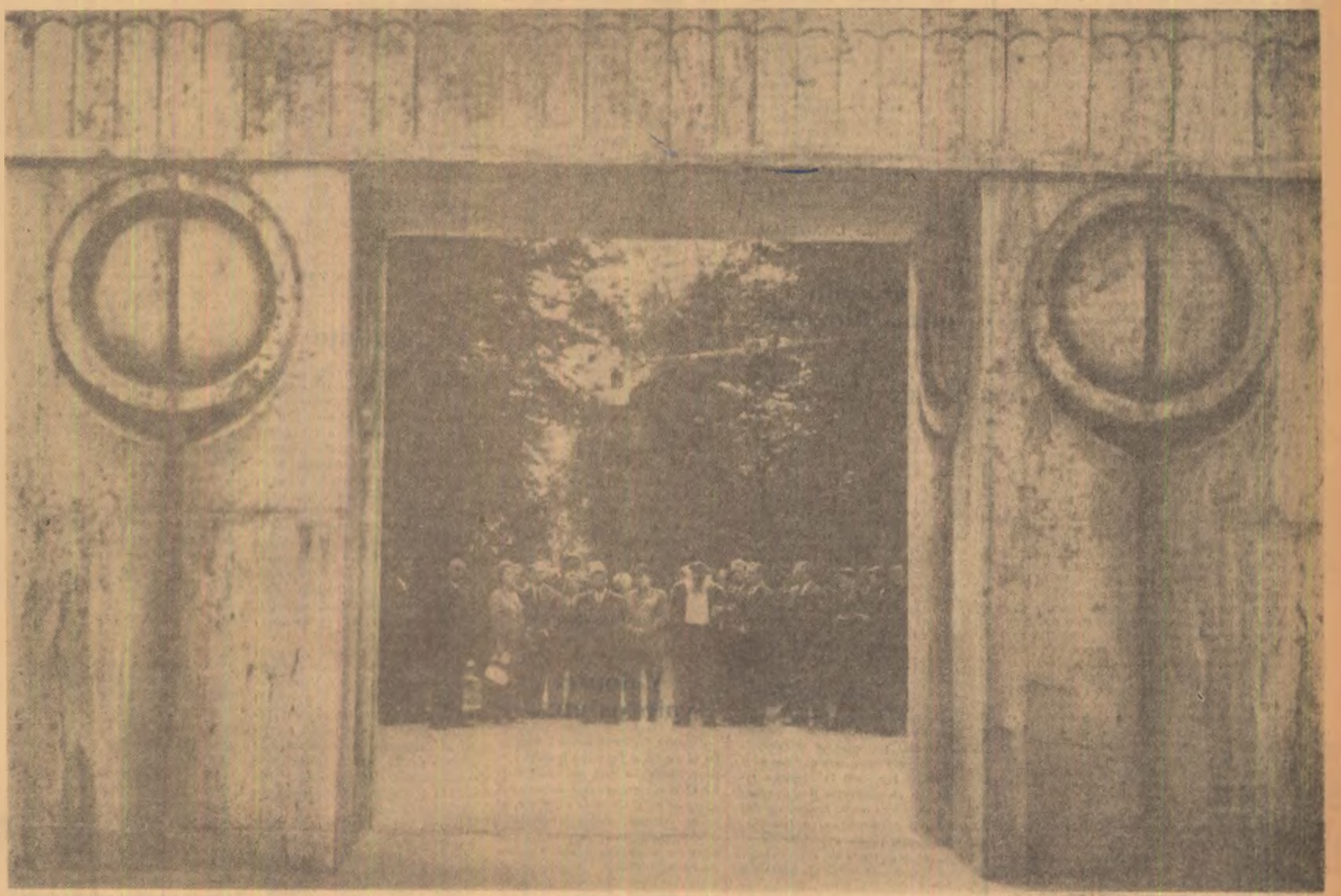
Ca un vibrant omagiu ani-versar adus unui mare fiu al românilor, popasul la Bălcești al conducătorilor partidului și statului a coincis cu împlini-rea a 147 de ani de la nașterea acolo, în acea localitate, în acea casă, a lui Nicolae Băl-cescu. Popasul făcut la Pașeș în această construcție sărbă-toare a împlinirii celor 145 de ani de la răscoala condusă de Tudor Vladimirescu. Marcind un moment de mare emoție și bucurie a constructorilor, la Porțile de Fier, prima explo-zie, în vadul Dunării abătute din drum, inaugurînd excava-țiile pentru temelii barajului, a fost declanșată, în ziua vizitei respective, de însuși secre-tarului general al partidului.

Continuînd neîntrerupt din zori pînă în seară itinerariile prin istoria de ieri și de azi a acestor rapsodice (în tinerii românești au declanșat pretu-tindeni un entuziasm plenu-tinar. În urma acestui entu-ziasm se aflau, fără îndoială, considerabile succese în mun-că, în îndeplinirea obiectivelor trasate de partid. Presa, ra-dio-ul, televiziunea ne-au aju-tat să fim cu toții la fața lo-cului, să luăm parte la momen-tele festive, la dialogurile rod-nice, desfășurate în tulbura-toarele peisaje argeșene, vilce-ne, gorjene ori ale Severinului. Primiți peste tot cu tradi-țională și ospitalieră „pline și sare”, cu profunde sentimente de dragoste, încredere și recu-noscîntă față de partid, oaspe-ții au avut cuvinte de căldă pretuire pentru icsușenia și hărnicia oamenilor muncii, a tuturor locuitorilor satelor și orașelor vizitate, îndemîn-du-ri a-și consacra întreg elan-ul lor ridicării pe mai departe a localității, a ținutului, a țării întregi. Pretutindeni, pe meleagurile străbătute trăiesc și lucrează demni continuatori ai celor ce-au luptat lîngă Tu-dor, lîngă Bălcescu, Magheru ori Golești, al țăranilor de la 1907, al detinutilor antifasciști de la Tg. Jiu, ai celor care au izvodit tulburătoarele minuni arhitecturale, ceramice ori sculpturale de la Curtea de Argeș, de la Oboga ori de la Jiu. Tuturor, întâlnirile ace-sui iunie le vor rămîne în inimă ca una dintre cele mai scumpe amintiri.

Vizitele de lucru ale con-ducătorilor de partid și de stat în regiunile patriei, vizite pe care le putem numi pe drept cuvînt incursiuni în istoria de ieri, de astăzi și de mîine a României, subliniază elocvent preocuparea neabătută a parti-dului nostru pentru întărirea și dezvoltarea economiei și culturii întregii țări, pentru înflorirea națiunii socialiste, pentru prosperitatea, demnita-rea și fericirea fiecăruia și-a tuturor.

În fiecare localitate, în fie-care raion, pe fiecare șantier, sufletul de mester al poporu-lui care a dat pe Manole, pe Brăncuși, atîtea și atîtea talen-te și personalități, atîtea luptă-tori pentru libertate și propă-sirea neamului, își trăiește în zilele noastre o nedezmîntită tinerete fără bătrînețe, o per-manentă ascensiune istorică.

LUCEAFĂRUL

voi iubi țara cu un luceafăr

Cum o fi în piscul acela? Și cit va dura pînă-l vom ajunge? Poate cit roua, sau cit o voce de luceafăr Sîns în mare. Pămîntul șuierat, pe orbită, va zvrîli cu culturi. Și se vor sfîrni păduri la glezele munților. Un tulpic de aur aș vrea să răsun Cu nenumărate ecouri În cerul răvășit de aripi.

Și-or să-mi fie umerii fructe Și-o să-mi fie glasul planetă. Să lumineze, voi porunci frunții mele, Și să cînte oglinzile care vor îndrăzni Să-mi fure chipul spre nașterea infinită! Voi iubi Țara, cu un luceafăr în mină Orgolioasă că-s fiica pămîntului În care se aud voievozi și genii Înferbîntînd axa timpului.

Spre comunism, vor geme viile Cu butucii îmbățați ca marinarii Cînd calcă țărnul natal.

Și m-oi auzi într-un dans Mistuții de ritmuri ca arăturile-n ploaie. Cum o fi în piscul acela? Și pînă-l vom ajunge Cit va dura oare?

această putere

Acastă putere a timpului nostru Albă ca o cascadă tulburătoare Rotundă, ca nevoia noastră de soare Văiește în umerii țării.

Mîinile mi-s prea tare lipite de cer Dar ca un magnet pămîntul mă smulge, Spre anotimpul atît de veșnic și pur Și-mi ia puterea de-a plînge.

Fără de voie încep să alerg În jurul gleznelor rotunde de aer. Imaginare cîmpuri cu arături sculptate Renasc aievea-n chipuri de oameni, printre sate.

Acasta e puterea obișnuită-a noastră Vîind torențială din inimă de țară. Ne dă voința-n umeri de a purta luceferi Clocotitoare, alba, limpedea cascadă.

IOANA DIACONEȘCU

întîlniri de lucru cu țara

Evenimentele întîlnirilor conducătorilor de partid și de stat cu oamenii din plu-ralitatea mediilor de lucru ale fiecărei regiuni în par-te, întîlniri deslășurate în lumina tradițiilor specifice, cu adevărați și perspecti-velor proprii acestor locuri, în ansamblul construcției patriei, constituie o creație, pentru scriitor — îndeosebi pentru scriitorii tînr — prilej de serioasă meditație în ceea ce privește firul și orientarea culturală a omului de cîndei și de cur-te, adîncirea capacității lui spirituale de abordare a problemelor momentului istoric actual.

La recentele întîlniri de lucru din regiunile Argeș și Oltenia sînt izbucnind într-un ritm de maximă inten-sitate și cu o amplă par-tivă diversității atîtor active de construcție și cul-tura din aceste regiuni, — limă să subliniem că un număr de scriitori au participat ca invitați, cu marii direcți ai dialogului cu țara, și credem că a-casta participare nenău-rită, departe de a fi un simplu amănunt, capătă semnificații noi privind pre-luarea actuală adevărată in-telectuală de cîndei, rostul său major de a des-prinde înțeleșturile istoriei prezente din-o perspectivă

ale istoriei ale culturii și civilizației poporului nostru sînt o înalțătoare școală a educării patriotice și gene-rației de astăzi, instala-tiunile în opera măreță ce au înfăptuit sub conducerea Partidului Comunist Român — de laurte a orînduirii noi, socialiste.

STEFAN BANULESCU

duraluminu

Tara-noastră avea și în-ante vreme, aur și petrol, sare și cărbune, lemn și fructe, grîne și vin. Dar cele bogății n-avea-ta dezvoltarea sau lăten-te, sînd într-un fel de ospetate, cum stau matale în blocurile de marmură, înainte de a pune mîna pe ele marile sculptori, înainte de a se realiza prin propria mîna aveau, țara, comen-tarii și precupeți, cu in-cinșii dintr cele mai fru-moase, capabili de fapte în-moase, jilburii de lumina, îndrăgostii de soare. Și i-ust' îi lipsea ceva-pînă, îi lipsea îndrăzneala, puterea de a se realiza prin propria mîna. Nu e bine spus însă că-l lipseau aceste cul-țări, lîndcă în care țările al-tuice, lăcrau parie dintre bogățiile cele mai mari ale țării, dintre cele latente. Erau în așteptare, țineau după sculptori și parca se miscau neliniștite căteodată, sub apăsarea halăstărilor care le încolțeau. Davada că a fost așa-si nu aflăm e însăși faptul că acum lumina iubită de popor a căpătat conlatură viu și con-

crete, materializîndu-se în strălucirea armonioasă a unelilor care ne-au împlî-nițit țara.

Strabul, de exemplu, ma-re țarina de aluminiu de la Slatina și i se pare, într-adevăr, ca totul e plămănit și pîit din lumina adevă-tă și adevă, alei, statua de transformare din stînga în dreapta, spre care vin-gi-ahii sîlpii de înaltă ten-siune, să-i aducă puterea. Și ca în acest timp s-a depus o mîna eteodă, pe vreme bună și reu, în norii și pe ploaie. Și parca nici, așezî-vîc, să-i aducă puterea. Și ca în acest timp s-a depus o mîna eteodă, pe vreme bună și reu, în norii și pe ploaie. Și parca nici, așezî-vîc, să-i aducă puterea. Și ca în acest timp s-a depus o mîna eteodă, pe vreme bună și reu, în norii și pe ploaie. Și parca nici, așezî-vîc, să-i aducă puterea.

marilor sale bogății și ener-giei, îndrăznînd pentru că s-a înfăptuit pentru prima oară la noi, într-un domeniu unde nu aveam nici un cîmp de industrie și po-terea pentru ca a dus la re-cușta materializare a lu-minii, care țiere și-luce-țește în bazinele electri-cilor, curge cîmînie ne-făbriabil, se embarșe în țară și se preluc în-lungui, țiere prin minile luminanții și se preluc în sîrma, într-un cablu lucos și argintiu. Cîmîi mai și înalt, împachetați în pungi stravezi, să-i vadă soarele dar să nu-i atingă ploaia, stau și așteaptă pînă o hăle și iese spre țările noastre sau spre alte me-la-țuri. Producem și expor-tăm pentru prima dată aluminiu, — faptul, în sine, mi se pare extraordinar. Iîndcă alu-miniu s-a dobîndesc greu, e un metal dîcil, dar se utilizează dintre cele mai al-tuice — și în ce vom aprî ceva, după cît se pare.

La intrarea în marea u-zina de la Slatina ne-a în-țipănat în ziua cînd i-un cîmîi pragul un paroi stru-lucit, de aluminiu, cu pos-

ION LANCRĂNȚAN

m i h a i
n e g u l e s c u

masa familiei

Cît s-a rotit umbra duzilor
peste ograda de-acasă
somnia a trecut în copii,
durerea — în fata cea mai frumoasă.

Cît ne-au trecut peste piept
crengile duzilor, aplecate,
vară uscată aflară în noi —
lacrimă în bucate.

Și numai tirziu, altădată,
umbrele luară aminte
că la masa întinsă-n ogradă
sint mai puțini ca înainte.

pajură

La jumătate de drum
Mioriță, Mioară,
crivățul bate mai nu știu cum
mai negru pajura zboară.

La jumătate de cer
dorule, călătorule,
mugurii crapă, crengile pier —
inchină-te lorule.

La mijloc de veac
maică cetate,
umbra de-aseară cu un copac
jumătate de moarte.

grîu de ianuarie

Mamei

Ce duh de grîu tirziu uitai în mine
cînd trepte în ianuarie mi-ai pus ?
Frunzarele tăiate în lumine
în gura altor viscole s-au dus.

Bătrina casă luna o mai leagă
în zgarda roasă-a ultimului geam ;
sau fața palidă îmi stă întreagă
sub vișinii prin care te strigam ?

Incepe o tăcere deluroasă
cu zilele în care mă revăd,
ori ancorată-n zmeec de mătăasă
copilăria fugă îndărăt ?

Un lan de gheață... Prorele zăpezii
abia le mai urnești din noi —
și-i doar o iarnă lungă, cu impresii
de moarte și-nvîiere-n amîndoi.

O zi. Alt an. M-ai învățat să-l număr ?
Spre ce viltori ne-mbarcă nevăzut —
că suflet încă îmi mai ții pe umăr,
că ochi ai tăi în mine ard tăcut ?

O singură pornire de cascade...
Mi-ai dat în loc de suflet grîu tirziu ?
Că nici nu simți cum printre brazde cade
sub rod prea-plin, cel ce era să fiu.

focul

O coajă de salcîm îngîndurat
se uită-n rîu, trosnește în secundă ;
și nu mai știu — e țipătul de ploaie
ori flăcări negre ochii ni-i inundă.

Sămînță aruncată-n cîmpul gol
încet, în rădăcini se lasă.
Azi fața toamnei suferă în piini,
azi, roșii, strugurii dau foc la casă.

Un chip străin căzu fără cuvînt
pe scări cu dimineața aguridă,
de am rămas doar noi, aceștia,
și flacăra în oase putrezită.

Credința toamnei cade între noi
agonizînd în vițe, în otave,
sau neștiut izvoarele ne string
din strigăte, din gînduri, din zăbave ?

Ce fețe de troițe și de spic
la geamuri au bătut înstrăinate ?
În iarba casei e o sete de-nceput,
pe buzele fîntinilor — eternitate.

Spre ochii troienitelor fîntini
ni-i sufletul îmmugurit de așteptare.
Ne arde inima în ceasul din pereți,
ori ploaia vine ca o taină mare ?

drum ars

Vîntul se-ntoarce cu veste de foc ;
se-ntunecă stîne, arse în jale,
Ce umbră îți leagă, cu nenoroc,
măicuță bătrînă, brațele goale ?

Treci peste dealuri ca peste dureri ;
fiece frunză — o presimțire.
Ce fluier de fag îl naște-n tăceri ?
Ce fluier de os îl ia în nefire ?

Treci peste ape cu capul plecat.
Din piatră în piatră cade fierbinte
singe curat, pe-oțel strecurat,
la riuri de țară, la riuri morminte.

Apele intră în lut, a morțiu ;
soare și lună ard sub cunună.
Se face și-n moarte tirziu...
Tot îl mai cauți, măicuță bătrînă ?

fata morgana

Intr-o cîmpie de culori
ai rătăcit și n-auzi poate
că cineva — o creangă ori
doi ochi — ne sint eternitate ?

Oglinzi de abur și de vînt
la rîu de soare prîmenite
lumina fețelor ne-o spală blind
să le păstreze necernite.

Mai neumbriți pe cît rămîn
sitării în amiaza-faclă
lumina timpului stăpîn
ne mistuie, dar nu ne-mpacă.

migrații

În globuri verzi trecea prin vară
miez împătrit, ca de răsuciri ;
din deal în deal, din seară-n seară,
migrații lemeșe de nucii.

Ce frunze negre bat încete
spre duhul nucilor de-apoi ?
Sau vitreg vînt, la dealul verde,
vrea să ne-mpartă și pe noi ?

Ce miez cu patru anotimpuri
iubirea omului avu ?
Că nucii sint așa de singuri,
că-n patru vînturi te pierdu...

portrete

Statornic țărm, cu fringeri de statui,
adună treaptă-ntoarcerilor tale
că treci — a veacului și-a nimănui —
din lut în ploi, din umbră în petale.

Sub unghiul zilei ce te-a cunoscut
mai ard privirile de pretutindeni
cu dragoste, cu liniște de scut
în care fața ne-a rămas altminteri.

O trecere din ierbi spre alte guri,
spre alte așteptări înfrigate
în care gîndul va seca impur
și-ncet pendulul gleznelor va bate.

Răspunzi tirziu și nici n-ai bănu
că doar amiaza mersul țî-l primește
în care ochi de om, cu veșnicii
se întreata-ncet, dumnezeiește.

Pămînt mușcat de sunetul duios
al prevestirilor de mai înainte
ne-a curs pe frunte și-a căzut în os
ca un cuvînt că mă dezmințe.

Pămînt stîrnind un magic început,
mereu aceleași suflete de mere
în care gînduri de arome s-au pierdut
fără tristețe, fără înviere.

O nuntă-i lumea ? Un celest răgaz ?
O daltă-a vîntului ne bate-n oase.
Sub măști de lut, în care ne-am retras,
o geană de lumină tremurase.

zeul podgoriei

Ce ochi ai zilei te adună viu
din jarul iederii nevertebrate,
mai nou cu cît în rădăcini te știu
intortocheat și frînt de zeitate ?

Cuvînt sau ură țî-a umblat prin os
trezind în tine setea învierii —
că de lumină te-ai izbit duios
ca de roșcate țîțele muierii ?

Sau dezlegat din vremea de apoi,
în arderea semînței peste țară,
întorci pămînt și dragoste în noi
să te zidim a doua oară ?

Naintea verii, de-a veni și tu,
ce viță roșie, nuntind cu vîntul,
stringînd pămînt în strugure, știu
că-i tot pămînt și sufletul și gîndul ?

Ce rădăcini încenușate-n ploi
mai tremură de brumele veciei
că toamna grea se-ntoarce dinspre voi
să-și verse rodu-n casa mea tirzie ?

Ce veac de struguri roșii și vilvori
un mir păgîn îngemănă la crame —
nebănuind că tu, în nunta lor,
le suni în coastă, și te naști, Adame ?

lacrima christi

Lui Marin Sorrescu

Ca un tată ceresc,
pentru fiii pămîntului
seară de seară tomesc
trei miliarde de piini
la brutăria cuvîntului.

Abia ațipesc mulțumit
după așa faptă măiastră.
A și răzbătut
prin fereaștră
scîncetul Nou Născut.

Aprind grabnic o stea
deasupra patului
și moi virful creionului chimic
pre limba mea.

Pină scriu
s-a mai născut un fiu...

— Ce e, frate ? Rotitorule
ce te străbate ?
Îți tremură spițele
că tot își
altele nenumărate ?

Atîta spiță, și de-abia te miști...

N-am încotro.
Am să adorm cu Vega aprinsă.
De gustul creionului mistic,
mi-i ființa întreagă încinsă
precum de o
Lacrima Christi.

ora cetății

Rod milenar dai grîului în șesuri,
cu bahic thirs podgorie deschizi,
în zodiac citind cu ochi avizi
roiești de pămîntene înțelesuri.

Ce nuntă-ncepe dincolo de lucruri ?
Ce mări pe fața ta au împietrit —
că sufletul cunoașterii țî-ai zălogit
trecînd spre adevăr prin ruguri ?

Metalelor surpate în dogoare
le-ai smuls din piept cormană, paloș, scut.
Din trupul omului, cuprins în flăcări, oare
ce arme, ce unelte ai născut ?

Pămînt și foc, dușman îngemănate,
ce scris lăsau din ochii lui în scrum
că veacuri, cu orbitele secate,
din fund de cosmos ne priveau altcum ?

Lume de fum, de plante, de idei,
răpîță poate zeilor, ca focul.
Și omul — hăitindu-și nenorocul —
muri în sine, spre triumful ei.

Și mii de ani muri, spre a renaște,
drept liniște sămînță-n el avînd,
pe bolți, cu creanga, roadă leagă blind
dumnezeiești surpînd din ceruri moaște.

Ce limpede, bătrîn văzduh
la tine suie patima naturii —
mai plin cu cît în cumpăna făpturii
lăsăm în tine dragoste și duh ;

oameni frumoși, semînțe-ngemănate
nutrînd mereu un neumbrit eter
spre care, fără miine, fără ieri,
un timp bărbat ne scoate din cetate.

vatră

Ploaia, pe dealuri umblind,
simte un strigăt în iarbă.
Și prinde să fiarbă
marea de vînt.

Steagul, gură de lup,
bolți în istorii deschide ;
din țeste în țeste clepsidre —
vremea-și caută trup.

Veacul, întins între frunți,
simte un zvîcnit de vină.
A naștere, țară stăpînă
coboară din munți.

șarpele casei

Totdeauna e dus în pămînt.
Ziua așteaptă lapte de stele,
noaptea sapă mormint
femeilor mele.

Casei stăpîn,
ploaia îl latră-n bulboane,
zăpada îl crede bătrîn
uscăt în piroane.

Cîteodată, un duh nevăzut
aprinde cu vară
cenușa ce-n noi a căzut.
Șarpele uită să moară.

ochii

La miez de veac, tăceri din urmă vin
ori zvăpăiate nașteri în semînțe —
că din arhaicele măști ieșim
fără crispăre, fără-ngăduințe ?

Un om se uită-n amintirea lui :
ce aer bun i-a-nvirtoșat plămîni ?
Ce semn de dragoste, al nu știu cui,
pe urme-i ține gările și ciinii ?

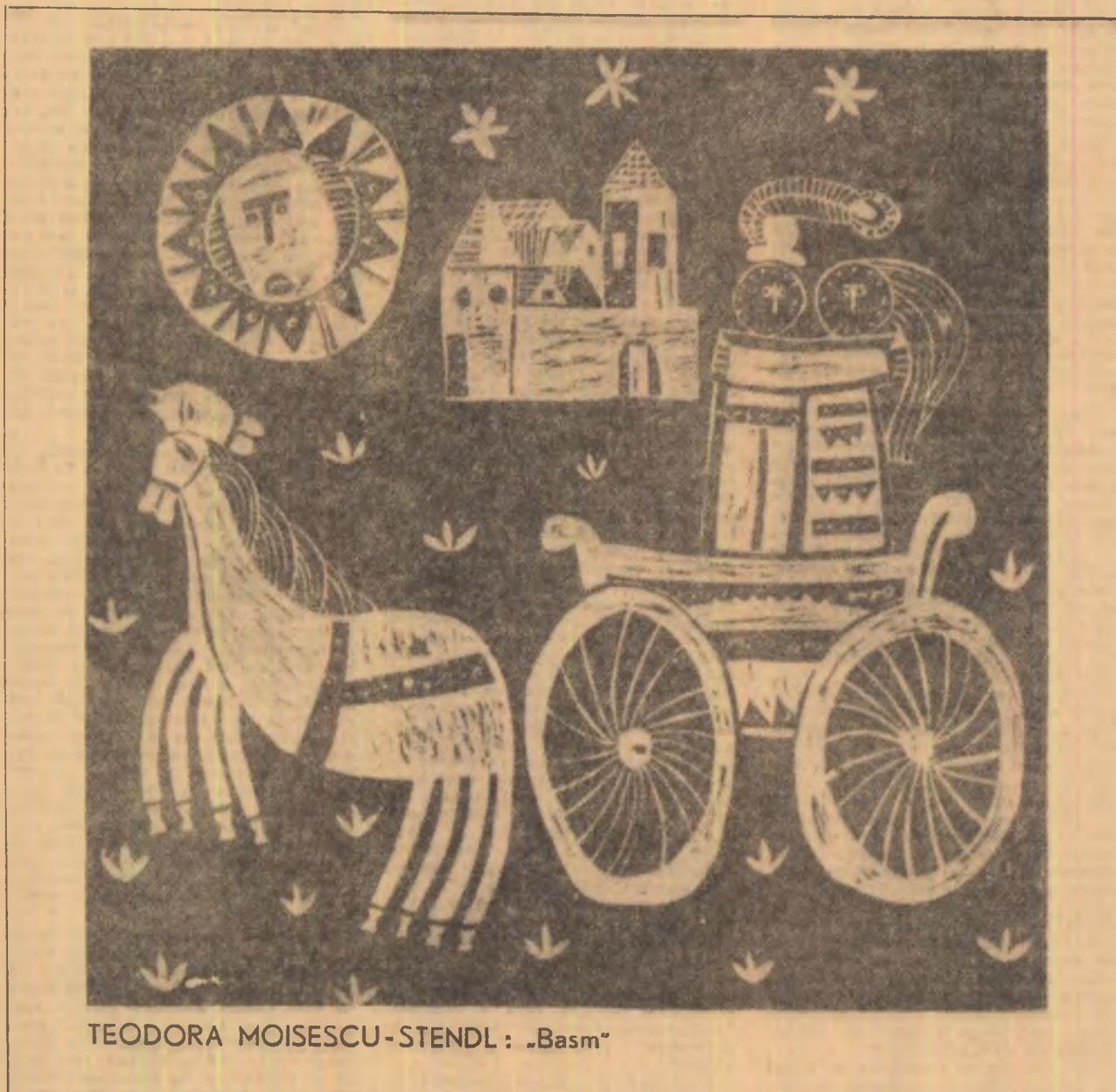
O mască de copil, un ev uitat
și-atîta viață dincolo de mască.
Plămîni sorb un cer amestecat
cu lacrimi, cu sudoare bărbătească.

Din trup în trup ne prăvălim avar —
mereu mai strînși în clești de castitate
de parcă timpul, ce îl credem iar,
din marea începutului ne scoate.

Nebănuind ce nașteri ne mai cer
legați în vițe, prîmenți în grindeni,
urcăm din val în munți, din ochi la cer
intemînd o taină pretutindeni.

Privirea ce strivește frigu-n ea
învie pedepsind, stingînd-aprinde ;
pătrunde-n lucruri ca o viță grea —
săpînd în timp, cu timpul dinainte.

O vîrstă nouă prinde rădăcini
unde am stat și-am plîns, din osuare ;
sau ochii ni-i răsfrîng mari ochi străini
a sete de-nceput, a neuitare ?

TEODORA MOIESCU-STENDL : „Basm”

stelian
dumitru

balada despre barcagiu

Firul patului dă să sune, se încurcă vîntul în el, aducînd din coasta sălcimilor puf alb și țipătul însetat al ciocilor. Minji se rotesc ținută cu alb și negru, împung iepele sub grunză neliniștii și pornește în goană întinsă, spre coborîșul tăiat în vad.

Apa le asprește limba, o sorb mișcînd din cap în sus și-n jos, lăsin-d-o să curgă înapoi.

Riul nu e nici pe departe așa adînc cum vor să-l arate valurile născute din împotrivirea bolovanilor și buștenilor împietriți. Măierile ar putea să-l treacă prin vad, unele chiar încearcă, ridicîndu-și pozele pînă subsoari, dar bătrînul e șmecher, șade turcește pe fundul luntrei late strigîndu-le la răstimp:

— O să dați de dracu' acum, o să dați de dracu'!

Ele îl aud, fug sperioase înapoi spre mal, cite una mai voincoasă fluieră pe degete haidecește.

Bătrînul se ridică sprinten, smulge funia de cinepă cu care praponește barca de un trunchi alb, ca pe o vacă bearcă, înfinge prăjina în nisip și caută drumul spre gîlceava femeilor. Le așteaptă la trei pași depărtare de mal, în plase să le zărească albul sub poalele rochiilor.

Mai bătrînele îl cunosc, îl blestemă cu înțeleșuri desușiate, el nu se supără, înfinge prăjina gîfînd în trupul rîului, încercînd să răspundă, dar cele tinere nu-l dau timp de gîndire.

— Cîte neveste ai avut, moșule?

Se oprește o clipă, barca pierde direcția, se lasă ținută în vale.

— Parcă le mai știu eu pe toate? spune foarte serios. Uite dacă mă gîndesc bine, o fi vreuna printre „oștețele astea, mamele voastre, adică, poate că tu îmi ești copilă și habar nu am, o alege cunoscător, pe cea mai îndrăcită dintre fete.

— Vai, își bate aceasta palmele îmbujorată, unde ne duci moșule? Ți se dă barca de ripă!

El apucă din nou prăjina, sculipă în palme, se aude trîmbîșînd nechezatul cirlianilor tineri, despărțîți de iepe, prin ordin dat în scris paznicului.

Acesta pare cam într-o doagă. De multe ori îi lipsește și asta, umbia pe vad călare pe o arătură slăbănoagă și năprilă.

Citodată, calul ascultă de mingișeri și îndemnul călcicilor, își înfoaie coada rărită și trece de la pas la galop, dincolo de deal spre tarlaș cu pepeni.

Adună paznicul pe cei mai frumoși, în traista agățată de umăr, face cale întoarsă, spre izlaz, se așează la umbra calului și sugde dușeașă roșie și rece. Cojile i le dă calului.

În ceasuri de mare plictiseală, cînd se tăvăleşc minji în nisip, veghează de iepele geloase și rele, scoate trompeta militară din coliba de crengi vestedite și sună tremurată și prelung să-l audă barcagiul. Picotind de somn, bătrînul îl arată pumnul, îl injură de mamă și-l așteaptă să vină.

— Ai adus pepeni? mirile el, sculipînd printre dinți, pe lucul apei.

— De ce să n-aduc? Am adus. Herghelegiul aduce mai întodeauna pepeni, îi lasă însă la vedere, la douăzeci de pași depărtare, trimițîndu-l pe moș să și-l ia singur.

Acesta se duce înjurînd pînă la mal, trece cu nădragii prin apă, și hergheliecul ride compunînd un marș la minut, în alama trompetei.

— Trompetește nevesti-ii! țipă bătrînul și hergheliecul ride.

— Hăp, hăp! Te văd, te văd!

Nu de mult a coborît cu înserarea din coasta comunei, o fată în rochie scurtă, cum se poartă la oraș, cu penfoții în minți și cu geamantanul în creștetul capului.

S-a oprit pe mal scoțîndu-și rochia din fugă, și-a strîns părul în agrafe și numai într-o părere de cămășuță albă s-a zvrilit în apă să se răcorească. Barcagiul a rămas stăna de piatră și-a auzit oasele troznind și buzele s-au umezit, de un gust vechi, aproape uitat.

Sosea noaptea, fata se bălăcea ca o pasăre albă, se zbenguia ca o minză albă și focoasă, ocolită de jarul aprins în coamele cirlianilor nopții.

Apoi și-a adunat calabalicul, a trecut riul prin vad și s-a mistuit pe lingă luntre pe drumeagul din spre gara Grădinarilor fluierînd ca flăcăii, melodii neștiute.

După aceea s-a oprit numai o clipă liniștea peste vaduri. S-a rupt însă în fișii, cînd se credea mai stăpînă, de zvrîcolirea prigorilor pe deasupra hățșului.

Au venit necazurile cu fata. S-au făcut măsurători pe vaduri, sosiseră oameni tineri. Ea umbia printre ei dată focului, frumoasă să pice și i-a venit omului veste la urechi cum că se construiește un pod de beton peste riu, se duce dracului chestiunea cu barca!

A zăcut, trei zile și trei nopți, pe spate în bordelul săpat în stîncă, cultînd cearta ciocanelor, fluieratul fierăstraiei, lăsin_d muielice să treacă apa de capul lor, uitînd de pepenii hergheliecului.

I-a adus nevasta din sat medicamentele pe care nu voise să le ia la o boală acum doi ani și le-a înghițit pe toate, sfîrșind și blestemînd, cerșînd de la prafuri și de la hăpuri însănătoșitoare. A treia noapte la înfrînirea cu fruntea zorilor, a zbughit-o pe mal, uscat și negricios, fără suman și fără cămășă, cu nădragii largi fluturînd ca niște fanioane. L-a găsit pe hergheliecului încovrigat în patul lui de cetină și l-a zgîlțiat sperîndu-l. Trezit, omul a vrut să pună mina pe goarnă dar s-a răzgîndit și a stat să-l asculte.

Prima dată, a dat să ridă, l-a făcut milă însă, însurubîndu-și numai arătătorul în timplă, adică „vlermele nebuniei, fără discuție!“ L-a sfătuit să bea țuică pe stomacul gol, pe urmă să se curețe cu un pepene trecut de prima coacere și să se arunce de trei ori din barcă sub apă.

După care s-a culcat din nou, adormind buștean.

Minji umblau pe izlaz, nu se lega ațipeala de ei, unii începeau să fugărească iepele.

Bătrînul a stat o vreme cu barba crescută sprijinită-n genunchi, și fulgerat de un gînd, a căutat calul acela slăbănoag care păstoa pirul pe lingă vad, strînutînd și deșteptînd lăstunii.

A încălecat tinerește și l-a îndemnat spre satul cu luminile aprinse pentru trezire.

Cînd a trecut pe uliță în galop întins, cărăușii care se pregăteau de plecare, spre arde, și-au sculpat în sin și babele și-au adus aminte de fete urmărîndu-l cu ochii focosi.

A descălecat în curte pus pe hărță, i-a căutat pe nepoți dar nu l-a găsit decît pe mijlociu, cu fulgi în păr, legăndu-și picioarele pe marginea patului.

— Puiule, l-a luat el cu blîndețe, mă simt rău cu șalele, mă trage umezeala, într-un cuvînt nu-mi mai prieste viața-n luntre!

Bănuitor, mijlociul l-a privit crucit.

— Ți-a venit iar poftă de hoină-reală, a zis repede, dar bătrînul a oftat cu durere nespusa, mîngîind murgul pe gitul curbat.

— Mă alungă podul puiule, nu-mi mai găsește liniște din pricina lui. Mă doare inima și-mi vine să iau lumea în cap! Mi-e milă de barcă.

— Și m-ai găsit pe mine piesă de schimb? a zis mijlociul, dar bătrînul încălecase deja, era departe.

Simișe riul că-i pleacă luntrețul. S-a limpezit ca lacrima, mai mare dragul să treacă prin sticla lui, să-l asculte certînd răchitele.

Paznicul mîngia goarna, voia să fie frumoasă să-i ia ochii moșului cînd s-o întoarcă.

Dar nu s-a mai întors zăludul! S-a dus, a lăsat bătă luntrețul, plecînd la brigada lui Titu, dincolo de dealuri, la sectorul vinărit.

Trebuiau reparate butoaiele, se pricepea la așa ceva ca nimeni altul, era tot cu gîndul la zeama de struguri, nu-i mai păsa că riul se umfă și n-au muielice cum trece prin vadul adînc, pînă se termină podul.

Mijlociul s-a dat bătut, n-avea ce face, a dat ciocanul în primire mezinului și a luat locul bătrînului să se lupte cu apa, să-i înfigă prăjina în prund, ascultînd pe celălalt mal chioțele ălora care voiau să treacă.

Manustu, fierarul, a ris de el, trei seri la rînd în grădina bufetului, l-a făcut puturos, în fața lumii, dar oamenii i-au luat apărarea mijlociului:

— Măi deșteptule, i-au zis lui Manustu, nimeni nu cunoaște taina mersului cu luntrea pe șarpele apei, așa de bine ca bătrînul și nepoții lui. Sint dați dracului toți patru în chestia asta cu barca!

— Degeaba, a ris Manustu, că ăla de care vorbesc tot puturos este. Cine a mai văzut, om tînăr, să se fiție zăna-ntrăgă de colo pînă acolo, pe ape? Locul lui e în fierărie, să rupă oțelul în palme!

Mijlociului i-au ajuns la ureche vorbele, a vrut să arunce prăjina în apă departe, furios, abia l-au potolit cel care se aflau în luntre.

O vreme, n-a mai vrut să audă chemările de pe malul celălalt, a fumtat toată provizia de țigări întins la soare, sfîrșind de neacaz ca un tăuraș năpădit de muscă.

Si podul creștea, înfigîndu-și picioarele în palmele rîului. Îi aștepta mijlociul nașterea cu sufletul la gură.

A zărit-o pe fata aceea de la oraș adunînd apă în pumni să-și umezească fața. I s-a părut că adună soare în pumni, a dat să-i zică ceva flăcăiește, dar i s-a făcut rușine de meseria lui, a închis ochii și s-a văzut mare cit un munte! Avea dreptate Manustu! Dar cine poate să cunoască ocotul vieții?

Într-o noapte ea a venit și l-a rugat să o plimbe cu barca pe sub maluri, zicea că e noapte plină de poezie și el n-a zis nu.

A plimbat-o și noaptea următoare și încă vreo cîteva la rînd. Ziua cădea de somn, îl luau muielice peste picior, dar țacea, milc, se bucura că nu știa limbutele nimc.

Si ea îi făcea semn cu mina peste apă.

A dispărut într-o zi pe inserat în cabina unui autocamion, departe de locurile acelea, spre alte și alte poduri. Îl vrăjise fata. Manustu a tu-nat și fulgerat, pierduse cel mai bun ajutor în fierărie. Bătrînul a bătut trei nopți cu hergheliecul, ascultînd zvoana cirlianilor, cîntînd din gură și din trompetă, „foaie verde trei smicele, vai tinerețele mele!“

Turba omul, a dat ocol podului de cîteva ori, refuzînd să-l calce cu piciorul. Trăgea cu ochiul spre locul scobit în mal, în care-și dusese văleatul. Îl durea barca, legănată de unde, rămasă fără nici un rost.

— Zi unul de dor și of, herghelie-giule, miriia. Si acela îi zicea ca un artist.

Cîntecul incins friga boturile cirlianilor, sfîrșia în ape, căzînd atînd, să topească nisipul.

Liviu Călin ecoul visului tînăr

„Vreau adevărul
rostit în fața oglinzii“,
așa am început să gîndesc
atunci,

într-o vară
cînd ferestrele fugeau de lumină
în pivnița casei
declarată cu litere mari,
pentru orbi,

Adăpost de apărare pasivă.
Avea casa acoperiș de metal,
o tablă ruginită de ploii
și luna începea atunci să ridă de păsări,
de noi,

în goarna sirenei.

Simțeam guma praștiei în buzunar
gata oricînd să ia foc
în batistă —

parașută ascunsă în pumn —
și te rugam,
imaginară iubită să nu fii tristă
de moartea mea fără medalii.

Poate din acele cuvinte
și-au făcut primele schele zidarii.
copiii lor

au așezat cărămidă pe cărămidă,
literă lingă literă
și număr lingă alt număr.

Eu am rămas ecoul,
ecoul orei aceleia,
pe străzi,
pe culoare,
ecoul visului tînăr.

desene animate

Departate de lumină, în somn,
Inchiptuit,
Arunc petarda culorilor
Ritmata
Și noi tablouri
Ies
Cu vii făclii de mit
La porțile din fildeș
Ca-n vechile palate.

O iederă tresare,
E fulgerul de jos
Pornit
Și vrea să dea contururi
Făpturilor imaginare,
Obrazul din frunzare
Devine semnul luminos
Al amintirii monezilor cu lună.

Ogarii la ferestre
Par sfințiți din vitralii
Și pe terase
Stau
Bufnițele calme
Încovîndu-crenele...
Cu umbra de petale
Cresce iute portocalii,
Au frunzele întoarse
Și fructele în palme.

În colț, doi cai
Făcuți cu iglița penitei
Țin locul de alai
Și semnătura, micile ovale,
Imită onomastic
Dantelele domniței.

confruntări

In copilărie plastilina
M-a învățat să fac lumea

După chipul și asemănarea gîndului meu

Se așeza dimineața pe masă lumina,
Mă spălăm în grabă

Și începeam din ghemetele moi
Să tai cu o sabie de lemn,

De fațole din fildeș,
Bucățele de gumă

Și pe degete se lipeau culorile,
Totul firește era o glumă,

Dar vroiam să fac lumea
Cum spuneau bunicii

Că a făcut-o dumnezeu.
Pășările îmi plăceau cel mai mult

Fiîndcă singur în casă,
În colivia cu balconul de flori

Le ascultam ca pe o rugăciune.
Și-mi inchipuiam fiecare ce spune.

(Fără să știu abecedarul eram cult!)

Din cînd în cînd îmi făceam
Un ciîne și două pisici

Și cu firul de pai
Le arcuiam mușchii picioarelor din față

Și le desenam apoi ochii.
După ce mă jucam cu ei

Îi amestecam într-un bulgăre cu mai
multe culori.

Numai păsările cîntau,
Fugiseră desigur pe fereastră și ciuguleau

Mălaiul din flori.

TEODORA MOISESCU-STENDL — „Vinătoare“

g. călinescu

fata răpită

III

— Deci, în nesiguranța vocației mele, nu m-am îndurat să părăsesc în totul pictura. Am izbutit să obțin un contract cu o biserică dintr-un sat mare, nu vă spun unde, și asta-văd am pictat sfîrșiți și fetele. Cu un dor din partea mea, nefiind încă sigur de valoarea artei mele, le-am dres podurile peste riul din comună. Cum vedeți, sunt un aventurier, însă cu pînții, cu temeiuri solide și cu ciștiguri îndestulătoare pentru un începător.

Marin Isuf, luat de valuplatea confesiunii, era mai, mai să măturisească soților Polizache că face și versuri, însă vîzîndu-i așa gravi, renunță.

— Să venim așa dar la fap. Trai ipotiza generală se pot face cu privire la disparițiunea fetei d-voastră. Prima, că (vă rog susțogați cu-vîntul) ori fi suferit un accident mortal, s-ar fi sinucis ori ar fi fost asasinat.

Aci doamna Sofica începu să tremure din buze și apoi să plîngă mărunt.

— Nu, nu trebuie să vă gîndiți la asta. Sunt sigur că acest lucru nu s-a întimplat. Evident, în prima ipotază intră trei cauze foarte deosebite, însă rezultatul comun poate fi controlat de autorități. Mi-am îngăduit, ajutat de prietenul de la Siguranță, să fac o anchetă prealabilă în București și în principalele orașe și vă asigur că nu s-a descoperit în toată această timp nici un cuvîntul e dîr — nici un cadavru pe undeva.

Aici în Iași și prin împrejurimi în nici un caz, așa ne-a spus și comisarul — confirmă d. Octav Polizache.

— De obicei provincialii — iertăți-mi această vorbă — au mirajul Capitalei. Cînd vor să-și caute norocul ori moartea, fug la București. Ei bine, la București nu s-a întimplat nici un accident unei tinere fete. Am fost la Morgă. Nici o nenorocire de cale ferată avînd ca obiect o femeie nu s-a petrecut în ultima lună, în toată țara. Am luat informații la C.F.R. La Constanța nu s-a înecat în vremea din urmă decît un bărbat, în Dunăre — doi soldați răsturnați de barcă. Domnișoara Ioana trăiește.

— Dar unde? — întrebă mai mult curios decît zdărbît d. Polizache, în vreme ce d-na Sofica se închina spre o icoană.

— Îți mulțumim domnule — zise ea — pentru sarcina generoasă pe care ți-oi luat-o.

— A doua ipotază, în cazul cînd dispăre o fată minoră, frumoasă, este că ori fi fost ademenită de... de ticloase ori ticloși de meserie... de proxeneti.

— Adică cum? — deschise ochii uimii d-na Sofica.

— Sunt femei de aparență foarte onorabila, în legătură cu bande internaționale care ocheșc fetele, le amestec cu promisiuni și le exportă apoi în marile orașe, de pildă, din America de Sud.

D-na Polizache se arătă și mai îngrozită ca de ipotaza morții și exclamă sughițînd:

— Ioana mea o... stricăto? Mai bine moartea, o prefer moartea.

— Orice este cu puțință — zise d. Polizache, ridicînd din umeri sceptic asupra virtutii umane.

— Linișțiți-vă, doamnă, acest lucru nu s-a întimplat. Este adevarat că indivizii de care vă vorbesc nu ocheșc fetele culte, ci tinere. Le pot plasa în medii de lux. Le ispitesc, după cum e cazul, cu mirajul vieții artistice cosmopolite, al cinematografului. Trebuie să știți însă că oame-nii aceștia, deși se indeletnicesc cu fapte potrivnice moralei și sunt în permanență sub acțiunea poliștilor, fac lucrurile în formele cele mai legale, evitînd la limită conflictele cu justiția. Sunt cîștigii în țelul lor, ca să-și poată exercita meseria nestîngherii. Ei fac operă de persuasiune acolo unde este cu puțință, evitînd orice delict vizibil. Fata pleacă de bună voie, ajutată numai discret de ogentul sau agantul imoralității. În genere, fugarele sunt frînțe în conflict cu familiile, sau fără rosturi, nereclamate de nimeni. Cu o fată de familie bună, ai cărei părinți dau anunț la jurnal, acești oameni nu s-ar amesteca, fiindcă ei nu răpesc, ci înlesnesc. Cu ajutorul prietenului meu, am provocat la București interogarea amicală a cîtorva din acești indivizi, cunoscuți perfect autorităților din liber, fiindcă nu comit nimic calificat de codul penal, și aceștia și-au dat cuvîntul de onoare că domnișoara Ioana nu a cerut niciodată sfaturile lor.

— Domnule, nu știu cum să vă mulțumesc — zise doamna Sofica — niciodată nu ne-am fi priceput să facem ce ai făcut d-ia. Lumea-i plină de prăpăștii. Vai de bietele fete!

— He — mormăi d. Octav — cu aceeași ridicare din umeri — sunt multă dedesubturi.

— Nu mai rămîne dar decît o probabilitate: domnișoara Ioana a plecat de acasă fără gîndiri sinistre, din vreun motiv oarecare: con-trariatate, dragoste, curiozitate, mai știu eu ce. Acest motiv trebuie determinat. Un poliștit, oficial nu poate răzbate în cauzele intime, familiare, aci se cere o penetrație în adînc. Ca să dăm de urmele domnișoarei Ioana, e nevoie să recapitulăm de aproape din cîmîmul ei viața-i sufletească, să-i facem radioscopie psihică. Pentru aceasta am venit. Dacă mi-ati îngădui să trăiesc cîteva zile în intimitatea d-voastră și în spațiul în care trăiește domni-

șoara, să-mi reconstituiesc personalitatea ei, eu am nădejde că vă voi aduce-o acasă. Natural, nu vă voi căsuța nici o supărare, iar locul în oraș.

— Dar pentru ce? Veți sta la noi, tot suntem singuri — zise doamna Sofica.

D. Octav Polizache făcu iar he l, ridicînd miinile în semn de problemă. El părea să spună așa: Foarte bine, te poftim în casă, dar știm noi cine ești? Dacă nu ești un exorac subțire, care vrei să ne stringi de git?

Isuf întelese gestul și întinse pe masă mai multe acte.

— Aveți toată drapatea să vă întrebati cine sunt, în definitiv, lată actele și legitimațiile mele. Afară de acestea, am aici în oraș o rudă destul de cunoscută și influentă, senatorul Titopal.

— Va să zică sunteți rudă cu senatorul Titopal — întrebă suplimentar d. Polizache. Atunci cunoașteți pe colonelul Tilibașca.

— Cine este acesta?

— Dar e cumnatul senatorului!

— Eu unul nu-mi cunosc rudele. Tata mi-a dat o scrisoare pentru, acest senator Titopal și nu știu cum să face să i-o trimit fără a-l vizita de la început. Mi-ar lurbura gîndurile. Stă în strada... (Isuf examină plicul) în strada.

— Lascăr Cotargi — răspunse din memorie d. Polizache.

— De unde știți?

— He — medită tare d. Octav — la Iași toată lumea se cunoaște. Dați-mi scrisoarea. O trimiteți eu.

Deodată se auzi un sfîrșit metallic și un pendul mic începu să cînte cucu-cucu.

— Așa — exclamă doamna Sofica — e douăsprezece. Să stăm la masă. Veți fi obosiți de drum, domnule inginer, odihniți-vă colă pe canape plină ce rîndim. Octav, ai lustruit tacimurile?

— Eu cred că le-am lustruit. Desfă-mi șortul asta.

Domnul Polizache, liberat de șort, ieși, urmat de doamna Sofica, iar Marin Isuf rămase singur pe marginea adîncii canapele. Acum avea răgaz să examineze în voie încăperea și-și putu da în fine seama de obiectul fantomă care-i irita privirile. Era un bufet fortă-rează de o înălțime nebună și de o complicație arhitectonică maximă. Jos se sprijinea pe patru picioare făcute din sfere și cuburi. Muchile toate se fortificau pe un fel de fascii

de coloane ca la catedralele gotice, ogîlnite din cuburi, sfere, bombe ovoidale, inele și bastoane în surub. Tablițele ușilor de jos erau încarcate de sculpturi grele foliacee avînd toate drept centru cite un scul rombic cu armoarii pe tema unui coif cu grătar și cioc. O servitoare bătrînă cîșea masa, foarte mare, alcătuită și ea din cuburi, sfere și spirale, în jurul căreia se aflau scaune de același stil, cu spetezoa înaltă, tapisată în partea moale cu reps roșu. Isuf fu mirat de paharele cu valum exagerat stropite cu un soi de brumă de toate culorile curcubului, diz-grafioase, nici vorbă, luate în sine, dar în con-sonanță cu locul. Servitoarea transformă masa într-o adevarată expoziție de produse alimen-tare raci: ciuperci în oțet, sîncă fiartă de casă, castife, limbi afumate, pește marinat, cîteva fa-luri de brînză, de burduf, zburată, lapte de pu-tină și a multime de astfel de lucruri pe care, din discreție, musofirul nostru nu le scrută, nu fără a se întreba ce rost au gîlțea mîncării eterogene

(va urma)*

* De fapt nu va urma, însă am pus „va urma“ pentru plăcere așteptării infinite. (N.A.)

Din Revista Fundațiilor, anul XIII (serie nouă), nr. 7. iulie 1946, pp. 515—526.

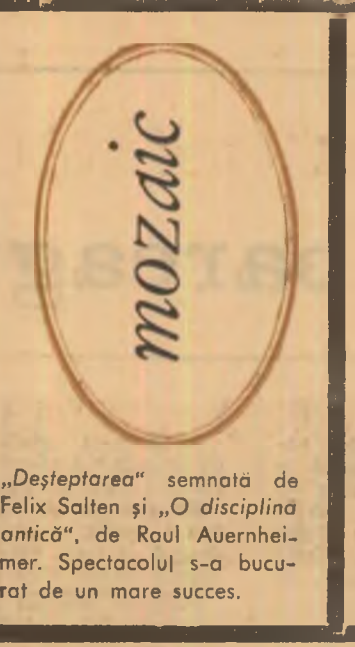
În numărul viitor:
SPIONAJI
MISTERIOSUL
IUHAN ROYK
foileton poliștit
de
ST. BERCIU

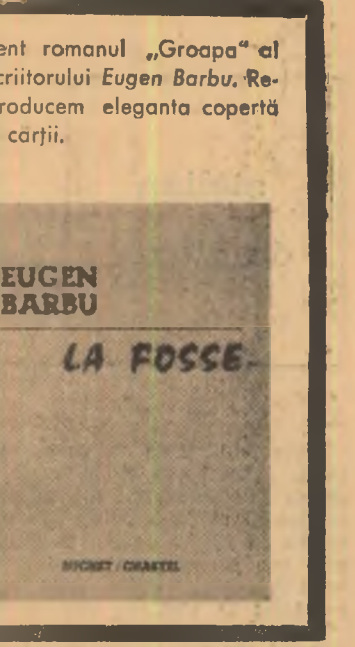
Editoria sovietică „Nouca” pregătește o nouă ediție „Dostoievski — Opere Complete”, în treizeci de volume. Este prima ediție științifică a operelor marelui scriitor rus. Ea va utiliza toate documentele publicate și manuscrise, fiind un important eveniment al vieții culturale sovietice. Alături de foarte cunoscutele romane ale lui Dostoievski se vor tipări „Jurnalul unui scriitor”, articolele și scrierile, fragmente, eboșe și variante etc. Monumentala întreprindere va vedea lumina tiparului între anii 1967—1973.

Umbrela anului 1966 nu mai este rotundă, ci pătrată. Cele mai multe modele sînt compuse din suprafețe unice, în culori foarte contrastante sau imprimata cu desene geometrice (Op. Art.). Creatorii au arătat o preferință pentru combinațiile între culori foarte vii și foarte închise, în special negru cu alb. Minerul lung în formă de biciuță este voit simplu și subliniază linia geometrică. Tineretele care au adoptat în îmbrăcămintea lor stilul Courreges, vor fi desigur, încintate, de noile umbrele.

Editoria Artistică și Grafică din Polonia a pregătit o monografie a afișului de după război, cuprinzînd între altele următoarele volume: „Debutul afișului polonez”, „Afișul polonez între anii 1956—1964”, și „Afișul polonez în 1965”.

Centrul cultural internațional din Hammamet (Tunisia) organizează în perioada iunie—august, numeroase spectacole în aer liber. Se anunță un bogat program internațional. Printre altele: un concert al Cuatuorului maghiar, un spectacol popular al teatrului spontan, în regia lui Joan Littlewood și cu o grupă internațională de 25 comedieni, trupa americană a lui Alvin Alley, „Murad III” o piesă arabă a tunisianului Habib Boularès, un recital Samson François etc.

Hans Magnus Enzensberger

Destul de tânăr încă, Enzensberger este un poet de interes european. Autoxiul său într-un saf pescăresc din Norvegia, Tyme, contribuie în oarecare măsură la aureolarea lui.

S-a născut în anul 1929 în Kantbauern, Germania — are deci 37 de ani. A tipărit pînă în prezent 3 volume de poezie cu titlurile Apărarea lupilor, Limbă națională, Alfabetul orbilor; a editat numeroase volume de clasică; a alcătuit o antologie de versuri pentru copii, din toată poezia lumii de-a lungul vremurilor; de asemenea, antologia sa Muzeul poeziei moderne se bucură de un mare interes. Dacă mai adăugăm la acestea un volum de vreo 350 pagini de eseuri, apărut prin 1962 la Frankfurt am Main, Amănunțit, care dovedește o bibliografie imensă, ne putem face o imagine despre munca unui contemporan ieșit din comun. Trebuie să mai adăugăm formația sa intelectuală. A studiat în R. F. Germană și Franța — doctoratul la Sorbona; a călătorit enorm; și membru al celebrului grup 47 care l-a și premiat; i s-a acordat, de asemenea, și cel mai mare premiu de literatură din R. F. Germană, „Büchner”.

Poeziile lui dovedesc o gravitate remarcabilă în tratarea problemelor lumii, și responsabilității sociale.

I. A.

urme în zăpadă

o pană a pierdut fratele meu
corbul
trei picături de sînge a vomitat tatăl meu
hoțul
o frunză a căzut în zăpadă
de pe ieșură
un pantof fin al miresei mele
o scrisoare de la domnul nu-pot-descrifa
o piatră o verighetă o gramodă de paie
unde i-a înmormîntat războiul
o mult de-atunci

țărîna muritoare

un cîmîr ocupat, ca un arbore
vlăguit de șerpi și porumbei, sint acasă
într-un sicriu ceres înmormînt, singur
locuitor în torțele vîntului
lucii pîlî pleoapele și porumbii în vînt

sînt omul altor vremi
altădată am avut revelația nimicului
încă o dată voi mai avea, aștept
cu-nfrigare, mă-nvăiesc, dar perseverez

nimicul ca o monstranță,
nimicul, corabie de vînt,
nimicul, sub rădăcini, aici
într-o zi ermetică,
o stridie de fum.

țărîna mea, sînt violent cu tine
eu insumi muritor
în luminile aștept
în lumile aștept

sîntem apropiați, ogîndindu-ne
unul în vara pură a celuilalt
țărîna mea, lin ca umbra mîșlinului
îi moleșesc granița fîrbiște
care o singură, singură în strălucirea ei,
și vreau să mă-nînd puțin ostent
împotriva vremii,
nesfîrșita mea țărîna,
pe care-o pot cuprinde-ntr-o coate,
parte melancolică a lumii, afit
cît umbra unui mîșlin, cît un mormînt înflorit
împotriva-și bulgărilor insingerați
al timpurilor ce ne-au mai rămas,

În românește de ULVINA și ION ALEXANDRU

prezență

mă șbat aici ca o stridie
aici unde sînt și-am fost odinioară
cîndva aici voi fi, într-o zi
fără speranță, într-o zi pe pămînt

hingherii vin și pleacă
mozierea se scutură spre toamnă,
comisionarii cuprîni de friguri, eu
eu nu mă cîntesc, rămîn,

presat sub rădăcini
ca o stridie în mare, și aștept
ascult în neînțînă mea
ca un arbore, vîntul dulce.

aici sînt, o corabie de fum,
spînzurată de lună, un bărbat
ghemuit sub rădăcinile mării,

cervantes și don quijote

În întreaga lume, comemorarea a 350 de ani de la moartea lui Miguel de Cervantes Saavedra, se desfășoară cu amploarea unui eveniment cultural de însemnată capitală. Anul 1966 este anul Cervantes, așa cum 1965 a fost anul Dante, iar 1964 anul Shakespeare. Precedind această comemorare, a apărut în luna decembrie, la Editura pentru Literatură Universală, o nouă ediție românească a capodoperei sale, de astă dată într-o versiune integrală, realizată de Ion Frunzetti și Edgar Popu. Excelenta traducere a acestora, precum și cîteva articole și studii închinată lui Cervantes, publicate sub abia în curs de apariție, constituie punctul de plecare al unei cunoașteri și înțelegeri mai profunde a omului și a operei. Iar cînd vorbim de operă, ne referim în primul rînd la Don Quijote, care este o sinteză a tuturor creațiilor anterioare ale autorului, făcînd ca acestea să fie mereu raportate la ea și adesea examinate numai sub aspectul anticipării unor trăsături ce-și vor găsi dezvoltare deplină în nemuritorul roman. Scriitorului, nemurirea i-ar fi fost asigurată, s-a spus, chiar dacă n-ar fi scris Don Quijote, prin interludiile sale pline de vervă și prin admirabilele Nuvete exemplare. Dar opera care-l exprimă complet este Icusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha. Chiar și atunci cînd pare batjocoritor, deși cel mai adesea e numai ironic, răzbate caldă simpatie a scriitorului pentru eroul său, sau, mai bine zis, pentru eroii săi, căci alături de neînfricatul cavalier, credinciosul scutier nu este decît o altă ipostază a lui Cervantes. Don Quijote și Sancho Panza nu sînt pentru ei simple personaje, ci ființe dragi cu care se identifică, pe care și le smulge din inimă: „Pentru mine doar s-a născut Don Quijote, și eu pentru el, el a știut să ducă la capăt fapte vitejești, iar eu să le scriu”.

Aparent paradoxal, una din cărțile cele mai citite ale literaturii universale, care a cunoscut peste o mie de versiuni în mai toate limbile pămîntului și s-a bucurat de cele mai numeroase și felurite comentarii timp de peste trei secole, conținuă să fie erori greșit sau incomplet înțeleasă. Una din cauzele acestei insuficiențe pîtrunderi a tîlcurilor pe care le ascunde romanul o aflăm în însăși complexitatea și structura lui. „Nu există carte — constată Ortega y Gasset în *Meditaciones del Quijote* — a cărei încărcătură de aluzii simbolice privind înțelesul vieții să fie atât de mare și, cu toate acestea, nu există carte în care să aflăm mai puține lămuriri, mai puține indicii pentru propria sa interpretare”. Acesta puține indicii și lămuriri, chiar dacă nu întotdeauna explicite, există totuși și îngăduie, pe lingă aprecieri de ordin istoric, care ne dezvăluie semnificația romanului în epocă, descriptura unor înțeleșuri filozofice dintre cele mai generale. Multe interpetri mai vechi, adesea unilaterale, rămîn valabile cu precizarea că nu surprind decît un singur aspect din multimea celor oferite de inegalabilă operă, deoarece aceasta sintetizează o întreagă lume, fiind o sursă inepuizabilă de învățămînt, o carte a că-

rei vitalitate se verifică permanent în noi și noi valente spirituale cu fiecare „rînd de oameni”. Căci Don Quijote este cartea fiecărui dintre noi; în sufletul tuturor oamenilor se află un Don Quijote și un Sancho, credința într-un ideal nobil și bunul simț ferestru. Pe de altă parte, asemenea lui Don Quijote, toți aparțin realului prin voință și idealului prin aspirație. Iar moartea eroului, survenită în clipa cînd își pierde „nebulina” de cavalier rătăcitor, ne invită să reflectăm la una din lecțiile pe care ni le dă Cervantes: necesitatea înțelinerii unui țel înalt. De aceea pentru a putea trăi, Sancho se „quijotizează”. În această perspectivă filozofică, Don Quijote e romanul condiției și totodată al conștiinței umane.

Dar pînă să ajungem la aceste semnificații atât de adînci și atotcuprinzătoare ale celor două nedespărțite personaje, semnificații care sînt o descoperire a Romanticismului, avem datoria să ne oprimăm mai înții de scriitorul care le-a dat viață, pentru că, oricît de „incoștient” ar fi fost Cervantes cînd și-a scris romanul, și oricît de „independent” ar fi personajele sale, nu trebuie să uităm că este totuși creatorul lor. Iar

exagerarea lui Miguel de Unamuno, atunci cînd susținea că Cervantes, consemnîndu-l isprăvile, nu și-a înțeles pe deplin personajele și că acestea s-au născut pentru a le putea comenta el, Unamuno, trebuie privită în primul rînd ca o reacție a marelui și paradoxalului filozof (nedezmîțit nici de data aceasta) împotriva comentariilor filologice înguste ale „cervantistilor”, într-un moment (1905, data apariției celebrului eseu *Vida de Don Quijote y Sancho*) cînd Spania avea nevoie de „quijotism”, văzut ca o filozofie entuziastă a vieții ridicată la rangul de religie. Pretinsa incoștiență a lui Cervantes este mai degrabă intuiție genială, darul re-creării vieții în toată complexitatea ei. Valoarea umană a operei vine de acolo că Don Quijote și Sancho Panza nu sînt uscate simboluri concepute numai pentru a intruchipa idealul și simțul practic, ci sînt oameni în carne și oase. Personajele lui Cervantes, ca și cele ale lui Shakespeare, poartă în ele probleme, nu teze; ele nu sînt înghețate creații intelectuale, ci indi-

vidualități concrete care cuprind o întreagă umanitate.

Că Don Quijote este cartea vieții lui Cervantes nu încapă nici o îndoielă. Ea este însă, în același timp, cartea Spaniei aflată la hotarul dintre secolele XVI și XVII, în momentul cînd atinge apogeul puterii, pentru a se prăbuși apoi în lunga agonie a secolelor următoare.

Cervantes, soldatul de la Lepanto și sclavul din Alger, contemplă la bătrînet, cînd ajunge percepător de biruri, pierrea în valuri a „Invincibilei flote”, care pune capăt visurilor lui Filip al II-lea de a cuceri supraținea pe întinderile oceanului. Anii glorioși de viață militară, pe care le trăise, ca un Don Quijote, idealului imperial din vremea lui Carlos Quintul, sînt urmați de lungii ani de lipsuri și dramatice încercări de a ieși din mizerie. Durerea și melancolia nu întunecă însă complet amintirea faptelor eroice din tinerețe. Viața lui Cervantes rezumă și explică o întreagă epocă din istoria Spaniei, iar Don Quijote, cartea care însușează experiența de viață a unui om ajuns în pragul vîrstii de saizaci de om, este sinteza literară a acestei epoci dramatice, de început a declinului, de trecere de la splendoarea victoriei la dezamăgirea și resemnarea infrîngerii.

Înțelegînd acest moment critic din istoria țării sale, scriitorul optimist devine umoristul amar și vesel care, deghizat, se spovedește el însuși. Conflictele dramatice, tragice chiar, își află o soluție comică, dar aceasta e însăși condiția umorului, și de aceea Pirandello va încerca să găsească esența vieții umoristice pornind de la analiza romanului lui Cervantes. În Don Quijote este adunată tristețea unui om care-și propune să ridice de lucruri ce l-au fost dragi și pe care le-a trăit cu ardore, durerea celui care presimte și asistă la începutul unei epoci de declin, Cervantes nu-și bate joc de idealurile spaniole, cum le-a plăcut să creadă francezilor din secolul al XVII-lea, pe care o asemenea interpretare îi leucua de resentimentele lor politice față de Spania. Scriitorul s-a mîndrit întotdeauna că a luptat la Lepanto pentru cauza imperiului și a creștinătății. Tînta satirii lui nu este instituația cavaleriei (a cărților de cavalerie, de, ca intenție inițială însă, și mai mult ca un pretext, căci acestea prezentau la data apariției lui Don Quijote un gen literar desuet), ci mica lume burgheză și de țară în mijlocul căreia el însuși vegetase și suferise, lumea bacalauraților și a bărbierilor împotriva cărora își va îndrepta mai tîrziu Unamuno săgețile invectivei sale. Satira lui Cervantes e în general reținută, și poate că ar fi mai potrivit să vorbim nu de o satiră, ci de o resemnată privire critică asupra epocii, de o ironie gravă și melancolică a unui om care știe să vadă defectele cu îngăduință și-și stăpînește lacrimile, zîmbind cu înțelegere filozofică.

Dar pe lingă experiența unei vieți și aceea a istoriei politice a unei țări, Don Quijote este o sinteză a experiențelor literare de pînă atunci. Prejudecata despre un Cervantes incult a fost de mult spulberată.

ANDREI IONESCU

Însemnări de oălătorie din R. P. Chineză

cum se modifică vechi dictoane...

Fram la Canton, „pe la sudulul chină”, la o masă colegială, cînd, elogiînd arta culinară locală, gazdele ne-au pomment un vechi dicton chinezesc: „Să mîșline la Canton, să te-mbraci la Suceu, să locuiești la Hanceni”. Cantonul era (și este) vestit prin „farmecul” lui, cărtățile sale, ale cărele produse de o mare varietate și un gust ireproșabil pot satisface exigențele cele mai rafinate. Suceul era (și este) cunoscut în întreaga Chină prin înalta măiestrie a țesătorilor de mîșline și lumbac, iar Hanceni — prin vreaș peisajelor sale, orașul, durat pe cîllele împădurite dintre Lacul de vest, Șî Hu, și fluviul Cen Han, fiind un parc cu 700 000 de locuitori. Localnicii, de altfel, apăsune: „răul e în cer, Hanceni e pe pămînt”.

Dar a urma îndemnul vechiului dicton era un via irealizabil pentru oamenii muncii. Și ceea ce impresionează în contact cu noua realitate a Chinei populare este modificarea structurală a stră-vechiului dicton. Azi, poți să mîșlinești la Canton, să te-mbraci la Canton, să locuiești la Canton... Să mîșlinești, să te-mbraci, să locuiești la Șanhai, la Uhan, la Pekin, la Ciencin.

Cantonul, oraș durat acum aproape trei milenii pe fluviul Perlelor, păstrîndu-și falma de „maistru-bucătar” al Chi-nei, a devenit, în anii puterii populare, un oraș modern, mare centru productiv. El și-a sporit însemnările prin construc-

ția noulor cartiere industriale, întinse în-deosebi în zona sudică a orașului, prin noile cartiere de locuit, care însușează un sîert din suprafața vechiului oraș, prin noile parcuri, muzee, edificii social-culturale. Noile întreprinderi, tradiția ca și poziția sa geografică conferă Cantonului renumele de oraș al magazinelor.

Celor „opt vestite vederi” ale Cantonului — minăstirea celor șase haniani la Pagoda florilor, Turnul de lumină, Turnul de observație, Mausoleul celor 72 de martiri pe Colina florilor galbene, Mausoleul martirilor de pe Colina florilor roșii etc. — li s-a adăugat de curînd „o nouă vedere” specifică, impresionantă — cartierul Șin Tun. Sînt patruzeci și opt de blocuri, cu patru etaje, care adăpănesc peste 8 000 de familii de foști „cărăuși” ai apelor. Responsabilități comitetului de cartier, Cen Cîn Tun, ne-a dezvăluit una din cele mai tragice realități ale vechiului Canton, stăpînit de imperiaștii și burghezia comprandă.

În trecut, nu spune ai, peste 60 000 de locuitori ai Cantonului trăiau pe bărci 365 de zile pe an. Acești „cărăuși” ai apelor, care se ocupau cu transportarea de mărfuri sau pasageri, aveau pe barca lor minusculă și locuința, aici trăiau din tată-n fiu, de la naștere pînă la moarte. Aceste bărci-locuințe erau cu sarcamă supranumite „case-coji de ouă”. Autoritățile reacționare împuneau „cărăușilor

apelor”, din dispreț, 1 001 de interdicții și imposibile. Nu aveau voie să locuiescă pe uscat, nu aveau voie să se căsătorească cu fete din oraș, copiii nu aveau acces la învățatură, oamenii lor erau interzic să pășezească hîrțile. Trăiau din veniturile nesemnificative și, totuși, guvernăntul reacționar li obligă să plătească 18 impozite — pentru acustate la chei, pentru traversarea apelor, pentru lampioanele de Amul Nou și alte prețedite de un cîntam nesemnificativ. Cu venitul lor lunar, „cărăușii” apelor puteau să trăiască două săptămîni. Mortalitatea infantilă, ne spune Cen Cîn Tun, era de 65 la sută!

După eliberare, s-au lăcut eforturi deosebite pentru a rezolva problema „cărăușilor” de pe fluviul Perlelor. Toți copiii de vîrstă școlară frecventează școala. Printre tineri sînt elevi și studenți. Faștii „cărăuși”, mai ales cei tineri, încep a lucra în uzine, fabrici, în instituții. Pentru a li se îmbunătăți condițiile de muncă, s-au organizat cooperative de transport. Și, mai ales, s-au construit aceste blocuri cu patru etaje, cu camere spațioase, cu balcoane albe, blocuri moderne, înconjurate de spații verzi și terenuri de joacă pentru copii. Pentru acei copii care se mîșcau în cel mult 15 metri pătrați, care erau în țepăre pentru a nu se scutunda în valurile fluviului, în noul cartier Șin Tun

Una din noile realizări ale arhitecturii chineze — clădirea Adunării reprezentanților populari din întregă Chină

s-au mutat peste 40 000 de oameni, care altădată trăiau pe bărci 365 de zile pe an, din tată-n fiu. Se construiesc case noi în continuare, și pentru ceilalți „cărăuși” ai fluviului Perlelor.

Bătrîna Han Mei, care nu-a găzduit în apartamentul ei nou, cu patru camere, s-a mutat în Șin Tun cu un an în urmă. S-a născut pe ape, ca și soțul ei, ca și cei doi III ai ei. Unul este fabrician pe vase, celălalt lucrează la țina conținute de mașini din Canton. Sigur că familia ei a rupt cu „cărăușii” apelor, cu viața pe bărci, Han Mei își exprimă recunoștința herbieră față de partid, față de stat, pentru noile condiții de viață de care se bucură va, semenii ei.

„Să locuiești la Canton în apropierea marelui oraș, se altă două localități de un deosebit pitoresc, loc de odihnă și destindere pentru locuitorii „perlei sudului”. Faleza celor șapte așle, nu-mită astăzi după cele șapte așle discipuse pe lac în jurul Carului mare, și Tun Hua, stațiune termală străbătută de rîul Liu Ci pește care a fost durat minumatul Pod al valurilor verzi-albastre, și în vecinătatea căreia zburdă o mare cascade în trei trepte — Cascada pulberii îmbrășmate, Cascada curcubeului zburător și Cascada celor 100 de metri lar mai sus, spre izvoarele rîului Liu Ci, într-un peisaj de stăpînire mîntoasă, marele lac de acumulare și hidrocentrală

Liu Ci Hă, întins pe aproape 15 kilometri pătrați și avînd 326 milioane metri cubi de apă. Printre unele de adîncime de aproape doi kilometri, care străbate pe trunzi tînturi de munt, lacul alimentează hidrocentrala Liu Ci care are o capacitate de 42 000 KW. Important obiectiv economic, Liu Ci Hă este și un îndrăgîț obiectiv turistic.

Muncind cu stăruință și abnegație, locuitorii Cantonului au împănat mîșnera „perla a sudului” cu noi frumuseți, create pentru ei, în zîni puterii populare. Asemenea trumuseții, create de om pentru om, întîlnim și la Uhan — unde vîjlează fluviul Iantî și domină de panoramă metalică a noulor construcții industriale și de „curcubeu de metal” al primului pod peste Iantî, durat acum nouă ani; la Șanhai — unde cele zece „orase-satelit”, construite toate în anul socialismului sporește nu numai forța economică dar și frumusețea urbanistică a metropolei de pe fluviul Huan Po; la Pekin — unde nolle construcții depășesc întreaga suprafață a vechiului oraș; la Ciencin — oraș al învățămîntului”, unde o treime din populație e compusă din elevi și studenți și unde nolle clădiri magistrale și străzi, dar mai ales întinsele zone verzi li aduc renumele de oraș-grădina al Chinei de Nord-Est.

Vechiul dicton e înfrînt...

ION CĂRJE

ion creangă

la universitatea din pisa

Pisa, veche cetate de marinari și neguțatori, rivală a Genovei, oraș al cavalerilor ordinului Sfântul Ștefan, care au luptat în Cruciate și la Lepanto (biserica patronală păstrează încă zeci de sicouri uruse, arabe și turcești, smulse în lupte duse pe mare), s-a schimbat treptat într-un centru de cultură, adăunând mil de linii studenți la umbra turnului său — ce pare că să se cadă, dar se pretace, de sapte sute de ani. Universitatea s-a instalat, ca facultățile ei numeroase, în edificiile din centru, începând cu palatul curb din Piața Cavalierilor, unde se află Școala normală superioară înființată de Napoleon I. La cîțiva pași este Institutul de limbi și literaturi străine, condus de profesorul Mancini, în care o sală modernă adăpostește biblioteca românească și conducerea cursurilor de limba și literatura română fondate de profesorul Silvio Guarnieri, scriitor și erudit italian, prieten vechi al țării noastre. În această sală am fost invitat de către Institutul de limbi străine să particip — ca membru al Comisiei de examinare — la probele de știință de an al celor peste 30 de studenți care au urmat pelegerile de limbă și literatură română ale profesorului Guarnieri. În centrul cursurilor de anul acesta a fost figura lui Ion Creangă, încadrată în istoria literară a secolului al XIX-lea, precum și întreaga istorie a culturii române însoțită de examenul de limba și structura limbii române.

A asculta analizele și interpretările pe care studenții italieni le-au făcut, citind „Amintirile” lui Ion Creangă, povestirile și poveștile lui — printre care „Mos Ion Roată și Unirea”, „Soacra cu trei nurori”, „Poveștea unui om lenes” și altele — într-o atmosferă de volubilită și sașac participare la farmecul marelui nostru povestitor, a fost o emoție puternică și neprevăzută la Pisa.

Interpretarea lui Creangă, dată de Silvio Guarnieri face, pe bună dreptate, din povestitorul moldovean unul din scriitorii „realiști” cei mai mari ai secolului XIX, care îmbină o viziune populară plurivalentă asupra vieții, cu o artă „punctuală” a cuvintului, cu o desăvîrșită stăpînire a structurii narative, lușine nemăintîlnită, la nivelul atins de Creangă, decît la foarte puțini scriitori europeni. Citind textele românești cu grație și exactitate, studenții din Pisa, au analizat de pildă în „Poveștea unui om lenes”, exemplul unui tip uman incredibil de complex — de neîmănat în această scurtă povestire mai mult glumeată — unde lenesia devine un fel de tară „metalizată”, înțîlnind în mentalitatea satului, ce-l duce pe lenes la spănzurătoare, o egal de absolută reacție. Modul cum se dezvoltă pe scurt această clocotire îmbracă un aspect solid și comic totodată, în care intervenția cucoanei apare ca un accident filantropic „de elasă”, și extrem de reprezentativ.

Nu mai puțin complexă se prezintă viziunea lucrurilor în „Soacra cu trei nurori”, unde are loc un conflict radical între sirenita malignă a soacrei, amplificată cu elemente de basm, și cea a nuroilor celei mai tinere, triumfătoare pînă la urmă, creînd un tablou crud dar firesc al optimismului etic popular. Electele irezistibile de viață ale povestirilor se transpuneau în pasiunea cu care erau analizate de către studenți, alți în altă măsură psihologică cit și în mijloacele lingvistice ale marelui scriitor, ridicole — pînă la punctuație, — la un nivel ritmic.

Urmă de o încadrare a ei în momentul

„maioresclan” de dezvoltare a literaturii române, interpretarea lui Ion Creangă predată la Universitatea din Pisa, revelă o perspectivă completă a artei literare românești. „Istoria” cu principiile unei critici literare care a dat pe Francesco De Sanctis, moartea și identificării esențelor umane și istorice în literatură. Profesorul Silvio Guarnieri este unul din promotorii principali în Italia de azi ai unei critici în care problemele realismului narativ sînt cercetate într-o lumină „finalistă” nouă, cum se înțîmplă în volumul „Cincizeci de ani de literatură italiană”, lucrare de bază a romanului italian din prima jumătate a acestui secol.

Studenții au prezentat de asemenea, în examen o analiză a structurii limbii lui Creangă sub raportul istoric-etimologic, stabilind cu migală proporția dintre latin și italian și celelalte elemente lingvistice, și dovedind cunoștințe filologice uluitoare în deistarea vocabularului și nădăruirilor gramaticale latine a limbii noastre.

Introducerea și predarea de clișee ai cursurilor de limbă și literatură română la Universitatea din Pisa se datorează unei inițiative personale și pe deplin dezinteresate a scriitorului Silvio Guarnieri, care face această muncă paralel cu aceea de profesor de literatură Italiană contemporană, sarcina sa de bază în sinul Universității. Vizitatorul român găsește astfel în vechiul oraș de artă de la marginea mării Tirănice — străbătut de valurile lente ale Arnelului, care în acest punct se varsă în apele mării — un cult în care ajunge căldura patriei și a culturii ei, din ce în ce mai cunoscută peste hotare.

DRAGOȘ VRĂNCEANU

Pisa, iunie 1966

TEODORA MOISESCU-STENDL: „Cîntăreți” (gravură)

tineri artiști plastici

Am să relev, la început, un rol fără nici un fel de text: bătrînul neguțtor de pene, interpretat de Tudorel Popa cu o mare forță de transmisie a spaimii și neputinței omului simplu și ignorant și lipsit de orice mijloace de apărare. Bătrînul stă, două ore, pe o bancă și nu spune nici un cuvînt, uneori parcă nici nu asistă la tot ce se petrece în jurul său și totuși prezența sa, de la clipirea ochilor înspăimînați, la tremurul buzelor, la jocul degetelor strînse disperat pe legătura cu pene și pînă la prăbușirea ultimă a umerilor cutremurați, prezenta sa zice, are darul de a vorbi cu puterea unor imense tirade patetice.

Baronul von Berg, muzicianul distrat și retras din orice contingențe cu o realitate pe care o ignoră în numele unui drept al candoarei desăvîrșite de a se putea bucura de acordurile clavecinului sau oboiului, trezită la realitatea crimei pe care, treptat, cu o uimire nesfîrșită, o realizează în conștiința sa nu numai apolitică, dar de-a dreptul ignorantă, e interpretat de C. Codrescu cu indiscutabile virtuți de analiză.

Al. Lunca în tiran, H. Nicolăide în Marchand, mai puțin, datorită unei rigidități care nu-i este proprie, Ion Ciprian în Bayard, N. Ifrim în chelner, Vasile Gheorghiu în Lebeau, apoi Mihai Dogaru în maiorul nazist, (reusind să facă să treacă rampa surpriza militarului de profesie, disperarea lui față de situația în care e pus să acționeze, dar și frica și logica lașe care-l face să treacă pe baricadele fascismului), Vasile Nițulescu în Profesorul, toți aceștia dau viață personajelor cu conștiința unor roluri nu numai importante, dar definitorii pentru posibilitățile lor actoricești, ceea ce înseamnă un plus de durare mai mult decît relevant.

În Actorul Meneacu, Dinu Ianculescu joacă excelent, făcînd veritabilă zăbateră unei conștiințe dezorientate, minate și de inclinația spre catolicism a actorului care n-a știut să ia întotdeauna viața în serios.

Succesul reprezentației îl face, cu brio, Ion Marinescu în Căpitanul Leduc. Actorul acesta a parcurs, de la venirea sa în București, un bogat număr de roluri, afirmîndu-se, de fiecare dată, ca un remarcabil talent al scenei noastre. De data aceasta, realizarea sa actoricească îl impune, cred, ca pe unul din cei mai ineztrați actori, nu numai ai generației sale. Actorul dispune de o mare capacitate de a se controla, pînă la confundarea deplină, cu personajul său, trăind existența lui Leduc în tot tragismul ei. Replica are la el o forță de penetrație cu totul deosebită, mișcare, gestică, intonație, mimică, reconstituită excepțional universul divers, mereu stări sufletești ale acestuia, sentimentele alt de contrastate pe care i le crează situația în care se află. Iar finalul, cînd rămîne singur în scenă, creînd senzația treierii ucigașului a timpului și zbuciumul omului singur în fața unei amenințări capitale și fără ieșire, îi conferă lui Ion Marinescu dreptul de a fi aplaudat ca un mare actor.

Ciudat, Lukacs îmi vorbește în limba germană și din punctul de vedere al cursivității și al proprietății e o limbă impecabilă: accentul însă e străin. Totuși, vorba însoțitoare mele, Lukacs în nemtește... scrie. Și încă o observație. Timp de aproape o jumătate de oră l-am urmărit pe Lukacs din față: o față mică, cu o melancolie de bunic năstruc; la un moment dat, și-a schimbat poziția, oferindu-mi chipul în profil: am văzut un bărbat viguros, cu obrazul săpat în linii pline de hotărîre și de forță: aproape un alt om, ca vîrstă și ca expresie.

În ciuda faptului că nu s-a soldat cu o „interviu”, vizita la Lukacs a fost pentru mine reconfortantă, pentru că nu ne e dat să înțîlnim la tot pasul intelectuali de anii și cu platfosta acestui autor de eseu și de lucrări estetice devenite aproape clasice (Romanul istoric e în programul editurilor noastre) și care se simțea atît de atotat de arta filmului, atît de încrezător în viitorul ei.

FLORIAN POTRA

Budapesta, iunie '66

40.220

COMITETUL DE REDACȚIE

GHEORGHE ACHIZI

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT

I. D. BALAN

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT

MARIN BUCUR

MINAI NEGULESCU

DINU SĂRARU

SECRETAR GENERAL AL REDACȚIEI

VIOLETA ZAMFIRESCU

Președinta artistică

EUGEN MIHAI

Președinte grafic

D. MOLDOVEANU

REDACȚIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 33, telefon 11.51.54, 11.39.51, 12.16.18.

ADMINISTRAȚIA: Șoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 18.23.53

Abonamente: 13 lei — 3 luni, 26 lei — 6 luni, 52 lei — un an

Tiparul: Combinatul grafic Casa Școlară

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

incident la vichy de arthur miller

„După cădere” a reprezentat, în activitatea celui mai premiat dramaturg american al ultimilor 20 de ani, un moment de reculegere, dacă se poate spune așa, dar nici această piesă n-a reușit să liniștească pe deplin spiritul său agitat, și mai ales în urma insuccesului răsunător al mult controversatei drame freudiste „Vedere de pod”. Miller se impuse, pînă la premiera din 1961, de la New York, a acestei piese, în primul rînd ca un scriitor curajos angajat cetățeneste, dramele „Toți fiii mei”, „Moartea unui comis-voiajor” și „Vrăjitoarele din Salem” constituind, fiecare din ele, energie răspunsuri „la ceea ce era în aer în momentul cînd le-am scris”, dezvoltări ale unui „adevăr cunoscut, dar încă nu acceptat”.

Ca și Ionescu, Miller este preocupat de „conceptul culpabilității” — una din temele majore ale epocii noastre. Spre deosebire de dramaturgul parizian, americanul stabilește în Connecticut ca un modest fermier, privește realitatea cu o gravitate ce exclude nu numai disprețul ricaneur-ului genial, dispus să facă din derizivitatea în sine mobilul operei sale eclesiastice, dar presupune drept o coordonată majoră a profesiei, obligația de a te manifesta răspunzător, față de toate acele mari și mici, din care se compune existența umanității.

Înainte de a scrie „Incident la Vichy” scriitorul, care asistase intenționat la unul din procesele criminalilor de război nazisti, declara ziarului „Sunday Telegraph”:

„În lume sînt astăzi mulți oameni de culoare care într-o zi îmi vor spune: O. K., atunci cînd va începe treaba adevărată să nu spuneți că nu ați știut ce s-a întîmplat, și nu ați făcut nimic”.

Tot el declara revistei noastre „Teatrul”: „Am fost totdeauna preocupat de efectul acțiunilor noastre, sau a lipsei noastre de acțiune asupra celorlalți, de răspunderea pe care o purtăm față de semenii noștri, față de societate, față de întreaga omenire”.

Am dat aceste citate pentru că ele vorbesc de la sine, mult mai mult și mai elocvent decît orice comentariu, despre gravitatea cu care Miller înțelege să așeze tocul pe hirtia de scris. Ele explicităază fondul ideologic al operei sale întregi, și cu atît mai mult al ultimii sale lucrări „Incident la Vichy” care îl repune pe dramaturgul american în atenția spectatorilor săi la nivelul la care îl ridicase „Vrăjitoarele din Salem”.

Nu vom înțîlni, în ultima sa lucrare, forța construcției dramatice a piesei care l-a atras aducerea în fața comisiei pentru cercetarea activității anti americane, tragismul violentei confruntări de aici, „Incident la Vichy” e mult mai modest în pretenții dramatice propriu zise, deși nu mai puțin rafinată, ca realizare artistică, în dezvoltarea unor adevăruri cutremurătoare. Evident, e vorba de o altă modalitate, aceea a investigației psihologice, presupunînd o tensiune reținută, dacă vreți micșinătoare de nervi, și scriitorul excelează în apelul la despicarea voită a firului

în palma, pentru a face ca să nu mai rămînă nici o urmă de îndoială cu privire la crima abominabilă la care asistă eroii săi, obligați, rînd pe rînd, să înțeleagă că indiferent de situația lor de victime, ei sînt, și ei sînt, (sau pot deveni), răspunzători, prin lipsa de atitudine.

Într-o încăpere a poliției din Vichy, a cel iluzoriu teritoriu liber francez din timpul ocupației hitleriste, sînt aduși un număr de oameni, sub pretextul de a li se controla actele, dar de fapt pentru a fi trimiși în lagărele morții cu vina de a nu fi arieni. Cu excepția comunistului, lucid, acționînd categoric în vederea demascării crimei ce se pune la cale, niciunul, dar absolut niciunul din cei închiși nu vor, nu pot să înțeleagă, să creadă, să accepte ideea acestei crime. În centrul acțiunii se află un căpitan, Leduc, fost luptător în forțele militare franceze, cu merite în apărarea patriei sale, care simte nevoia confruntării tuturor punctelor de vedere emise de tovarășii săi, cu implicațiile negre realității. Dramaturgul desăvîrșă aici o magistrală, aș zice, acțiune de respingere pe rînd, cu inepulzabile argumente, a tuturor supozițiilor în vederea realizării, pentru spectatori, a sensului anti-uman al existenței fiesiste. Crima, uriasă, inadmisibilă, ingrozitoare crimă fascistă își află în piesa lui Miller un rechizitoriu zădușitor prin puterea sa de a trezi la realitate spiritul lucidității, de a aprinde ultima scînteie de lumină și în același timp de revoltă, care sălășluiește în fiecare om, inobilindu-l ca Om.

Repet, fără să presupună desăvîrșirea construcției dramatice din „Vrăjitoarele din Salem”, sau să impună puternicele personaje de aici, „Incident la Vichy”, prin sensibilită și profunda analiză psihologică, reușește să ne demonstreze vitalitatea unui talent puternic, conștiința unui scriitor al timpului său.

Satisfacția produsă de piesă este egalată, din plin, de aceea a spectacolului Teatrului Mic, un adevărat spectacol de TEATRU atît de așteptat în această stațiune, cu puțină excepție, dezamăgitoare.

Asadar, am asistat cu o vie, îndulcită pot să spun, emoție, la două ore de teatru în cel mai tericînt inteles al cuvîntului.

Regia lui D. Neleacu, fin aplicată obiectului său, refuzînd demonstrația unei fantezii strălucitoare ca baloanele colorate în azur, dar sparte de primul zefir, a izbutit, cu o mare economie de mijloace, de un incontestabil rafinament, în cadrul unei scenografii sensibile evocatoare, ilustrînd resursele talentului Adrianei Leonescu, să traducă admirabil bogăția de idei și sentimente a piesei lui Miller. O distribuție gîndită judicios, urmărită și îndrumată în evoluția ei scenică pînă la amănuntul adesea ignorat, face ca spectacolul să răsunе aidoma unei virtuoașe orchestre de cameră.

film

filmul și capodopera

Locuința lui Lukacs György, octogeanarul estetician și filozof al culturii maghiare, care scrie în limba germană, se află la etajul IV al unui bloc aflat la călcîiul dinspre Pesta a podului Szabadsag. Vis-à-vis, peste Dunăre, în geumul camerei de lucru a profesorului, se înscriu cu o expresivitate scenografică, silnciale albicioase ale colinei Gellert, cu masivul monument sculptat de Kissfaludi...

Încă înainte de a-l vedea, Lukacs mi-a trimis vorbă că nu are obiceiul să acorde interviuri și că mă așteaptă la o simlă și cordială conversație. După ce acest omuleț cu fața zbîrcită și, cu scîlpiri malicioase în ochi, nea primit cu afabilitate ușor afectată, în usă — pe reprezentanta Uniunii scriitorilor maghiari, Borbelyné, și-pe mine — și după ce ne-a introdus în birou, discuția s-a înfrîpat de la același motiv: dacă în interviu unui cîntăreț de operă sau al unui actor de film, riguroasa formulărilor nu e neapărat necesară, pentru un filozof, pentru un estetician, o asemenea rigoare trebuie obținută, și aparata cu

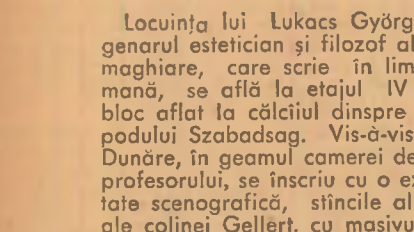
orice pret. Dar fără stenograf și fără magnetofon, cine poate să garanteze identitatea frazelor publicate cu cele efectiv rostite de gura gazdei? Am înțeles: putem vorbi despre orice și oricît, dar mai tirziu — în revistă — să nu apară ghilimele, citatul atribuit în mod arbitrar celui care nu-i poate verifica sfîntenia. Am înțeles și mă conformez.

Preocupările lui Georg Lukacs în legătură cu filmul — deși sporadice — sînt vechi. Așa cum declară el însuși în prefața la Dizolvarea rafinării, ultima carte a lui Guido Aristarco (dat fiind că prefata e tipărită, pot să citiez între ghilimele): „E adevărat că de problemele cinematografului m-am ocupat încă din tinerețe. Chiar dacă, astăzi, nu pot să consider decît unilateral și ocazional articolul pe care l-am dedicat atunci cinematografului, el rămîne totuși mărturie unui interes vital față de nașterea unui nou gen de artă. De atunci, am continuat să urmăresc cu mult interes evoluția cinematografului, cu toate că

lipsa de timp și domeniul central al activității mele nu mi-au îngăduit niciodată să adîncesc în mod concret probleme particulare, ceea ce cred că e unica modalitate de a dobîndi o competență autentică, iar nu una fictivă. De curînd, în prima parte a esteticii mele (Die Eigenart des Aesthetischen, Specificul esteticului) am încercat să iau poziție față de cele care mi se par a fi cele mai importante probleme ale unei estetici

capitol despre estetica filmului. Promit că-l voi studia cu atenție.

Dincolo, însă, de mărturiile scrise, credința lui Lukacs în destinul filmului ca artă e impresionantă, prin tenacitate și entuziasm. Filmul este fără discuție artă, adică poate să dea autentice opere de artă. Aceste opere autentice, capodoperele, sînt în mod firesc foarte rare, așa cum rare sînt capodoperele în literatură sau în alte arte. (Parcă-l citeș pe Reborean sau pe Zavattini). De exemplu, sîntem obișnuiți să credem că vechiul teatru grec o numărăm trei sau patru autori: Eschil, Sofocle, Euripide, Aristofan. În realitate, dramaturgii au fost cu zecile și cu sutele, ca și titlurile de tragedii sau de comedii. Printr-un proces analog trec și filmele: se fac cu sutele, dar cite nune de autori și cite titluri vor înfrunta veșnicia? Importantă rămîne însă ideea că filmul poate să dea, în principiu și la nivelul oricărei arte tradiționale, opere nepieritoare. Exemplară pare a fi, în sensul acesta, activitatea lui Chaplin, mai importantă — sub unghiul „alienării” capitaliste — decît romanele lui Kafka. De altfel — de dragul unei exemplificări aorecum elementare, dar eficace — „cazul Kafka” poate fi asimilat, mutatis mutandis, „cazului blue-jeans”, pantalonii de vîcar american. Cîtă vreme „blue-jeansii” au fost pentru fetele din Budapesta o ispită, un „ideal”, acestea au crezut că e vorba de o chintesență a feminității. Dar după ce au început să fie purtali cu furie și tot a doua femeie umbla în pantaloni, s-a văzut

„a cinematografului”. Cu pași ușori, Lukacs se îndreaptă spre un scriin, din care scoate — spre a mi le arăta — edițiile germană și maghiară ale volumelor amintite. În cuprins figurează, într-adevăr, alături de muzică, grădinarit și altele, și un

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220

40.220